

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Лаура Иванова Димитрова на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението по изобразително изкуство)

Тема на дисертацията:

СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ В ГРАФИЧНИЯ ДИЗАЙН И ПРИЛОЖЕНИЕТО МУ ПРИ СЪЗДАВАНЕ НА УЧЕБНИЦИ, УЧЕБНИ ПОМАГАЛА И РЕКЛАМНИ МАТЕРИАЛИ

Автор: Явор Спасов Грънчаров

докторант към КАТЕДРА „ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА“,
ФАКУЛТЕТ ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВАТА,
СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Научен ръководител: проф. Буян Филчев

Дисертационният труд включва увод, три глави, заключение и списък на използваните информационни източници. Той е с обем 328 страници, от които 238 страници изложение, 24 страници списък на информационните източници и приложение от 66 страници с 222 фигури, оформено в отделно книжно тяло. Изложението съдържа 92 диаграми и 5 таблици. Списъкът на използваната литература включва общо 295 информационни източника, от които 94 на кирилица, 132 на латиница, 49 интернет източника и 20 интернет сайта.

Дисертацията засяга актуални проблеми, възникнали в условията на развиващото се с бързи темпове съвременно информационно общество, където отчетливо се налага необходимостта от създаване на качествени иновативни учебници както като съдържание, така и по отношение на „художествено-конструктивните им особености“.

Ясно и категорично са формулирани основният изследователски проблем, обектът и предметът на изследване. Разработена е хипотезата на дисертационния труд и са набелязани основните цели и задачи. Използваните изследователски методи са съобразени с характера на дисертацията и нейната специфика, отчетена е необходимостта от прилагането на интердисциплинарен и комплексен подход.

В първа глава на дисертационния труд с название „Графичният дизайн в системата на визуалните комуникации“ е представена кратка история на графичния дизайн; направен е преглед на развитието на графичния дизайн в България и е разгледано творчеството на изтъкнати в съответната област български автори. Проучени са основните елементи и принципи на графичния дизайн, тенденциите и подходите в съвременния графичен дизайн; отделено е специално внимание на компютърната графика и графичните файлови формати, на компютърните програми, използвани в графичния дизайн; на шрифта и типографията, шрифтовия дизайн и шрифтовата композиция, ролята и функциите на шрифта. В главата са засегнати още проблеми свързани с ролята и значението на типографията в печатните издания, същността и значението на понятията „четливост“ и „четивност“; място и ролята на илюстративните материали в книжните издания; видовете илюстрации и тяхната роля и функции; ролята на композицията в графичния дизайн на печатни издания; композицията и нейните основни принципи и елементи в графичния дизайн; ролята и въздействието на цвета в графичния дизайн; връзката графичен дизайн – печатна реклама, графичен дизайн – полиграфия; мястото и ролята на

съвременните компютърни технологии в графичния дизайн. По-широкият обхват на тази глава е напълно оправдани, тъй като тя дава основата за правилното и задълбочено протичане на цялостното изследване.

Във втора глава с название „Училищни учебници и учебни помагала“ е разгледана същността, ролята и функциите на традиционните учебници и учебни помагала; санитарно–хигиенните изисквания при изготвянето на учебните издания; основните изисквания към текста по отношение на шрифт и типография. Отделено е специално внимание на хигиената на четенето. Проучени са съвременните електронни учебници. Направена е съпоставка на печатни и електронни издания. Представени са държавни нормативни документи, свързани с учебниците, учебните помагала и техния дизайн.

В глава трета с название „Експериментален модел на учебници, учебни и рекламни материали“ авторът представя свой модел за избрани учебници, учебни помагала и рекламни материали, разработен с помощта на съвременни компютърни програми, като подробно описва предварителната подготовка и етапите на работа. Направено е емпирично изследване за качествата на експерименталните учебници и учебни помагала, проведено с ученици от 4 и 7 клас и техните учители в две столични училища – 137 СУ „Ангел Кънчев“ и 143 ОУ „Георги Бенковски“. В него участват общо 165 ученици и 9 учители по избраните учебни дисциплини за съответните класове. Представени са резултатите от изследването и е направен задълбочен качествен анализ.

Дисертационният труд категорично доказва, че „чрез използването на подходящи компютърни средства за изпълнение на графичния дизайн при оформлението на учебници за основното училище, се обогатява информацията и се улеснява разбирането на съдържанието на учебния материал“, което от своя страна стимулира „трансформирането на

механичното, интуитивното възприемане на учебния текст в аналитично, рационално възприемане, водещо до по-трайно запаметяване на знанията“.

В резултат на това задълбочено и последователно изследване дисертантът анализира и обобщава информацията от различни литературни източници, свързани с проблемите на графичния дизайн на учебници и учебни помагала. Проследява в историко-хронологичен план развитието на графичния дизайн и акцентира на значимостта му като „социо-културен феномен и проблемно-решаващ процес“. Стига до извода, че успешната „визуализация на вербалния и визуалния компоненти на учебниците“ неминуемо води до повишаване на интереса на учениците към учебния процес, повишава качеството на когнитивните им умения, възпитава и формира у тях естетически вкус.

Чрез анализа на получените при емпиричното изследване резултати, докторантът по неоспорим начин доказва истинността на изведената за целите на изследването хипотеза. Направеното проучване дава основание за констатацията, че предложеният експериментален модел на учебник е ефективен не само поради подходящата си структура и съдържание, а и безспорно поради изпълненото в съвременен стил графично оформление. Отчетен е фактът, че възприемането на цялостното оформление на учебника зависи не само от качеството на дизайна, но и от опита на използващите го, т. е. от визуалната грамотност на учениците, от психологическите и възрастовите им особености.

Авторът достига до категоричният извод за необходимостта от използването на подходящи компютърни средства за графичен дизайн, което води до повишаване качеството на оформлението, а по такъв начин и до „обогатяване на визуалния компонент на текста в учебниците“, с което се подобрява разбирането, по-лесното усвояване и запаметяване на учебния материал.

Дисертантът убедително отстоява виждането си за решаващата роля на съвременния дизайн, „който може да вдъхне „живот“, да разчупи „статичността“ на учебното съдържание, като го направи по-атрактивно и в същото време „по-достъпно, интересно, и по-трайно запомнящо се от учениците“.

За основни приноси на този дисертационен труд считам:

1. Задълбоченото изследване на ролята и значението на съвременния графичния дизайн при създаването на актуални учебници и учебни помагала.

2. Изтъкването на необходимостта от научно обосновани експерименти в областта на графичния дизайн, насочени към „оптимизиране на визуалния компонент“ при оформлението на учебници.

3. Акцентирането на графичния дизайн в качеството му на активен и ефективен посредник при визуалната комуникация в системата учител-учебник-ученик.

4. Реализирането на успешен проект на експериментален дизайн, който може да се използва при създаването на съвременни учебници и учебни помагала.

5. Стимулирането на процес за анализ и оценка на съществуващите критерии относно изискванията за графичния дизайн на учебници и учебни помагала за училищното обучение.

Представените илюстративни материали по максимално убедителен начин допълват дисертационния труд.

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертацията.

Докторантът има четири научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд в реферирани научни издания.

Дисертацията засяга значими за съвременното изкуство и обучение по изкуство теми и проблеми.

Научната разработка има основни приноси с теоретичен и практико-приложен характер.

Използваните литературни източници са цитирани коректно.

Изследването би могло да послужи като база при бъдещи теоретични и практически проучвания в същата област или в други сродни области.

Оценката ми за дисертацията и автореферата е положителна.

Убедено предлагам на Явор Спасов Грънчаров да бъде присъдена ОНС „доктор“.

30. 09. 2019 г.

Проф. д-р Лаура Димитрова